
Laca Tijdingen

Driemaandelijks Tijdschrift van Laca

Geschied - en Heemkundige Kring van Laken

Jaargang 4 - Nummer 2 - december 1992

Laken

*Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857*

TEN GELEIDE

1. - "LE PETIT LAEKEN" - NON LOIN DU DONDERBERG;

Enkele maanden geleden heeft de Heer V. CAPRON weer een nieuw boek in eigen beheer uitgegeven. Wij bevelen het onze lezers ten zeerste aan.

In 168 bladzijden biedt hij een brok geschiedenis aan, met als hoofdthema, de totstandkoming en de opeenvolgende eigendomsoverdrachten van "KLEIN LAKEN". Dit was de oorspronkelijke benaming van de huidige villa "BELVEDERE", de residentie van de Prinsen van Luik, met ingang vlak bij het oord Dikke Linde.

Zijn gebruikte methode lijkt eenvoudig, doch is het niet. Inderdaad, tussen een bevattelijke inleiding en een degelijk geformuleerd besluit van zijn hand, rangschikt hij een uitgebreide verzameling getranscribeerde, nooit eerder gepubliceerde brieven en brieffragmenten, lopend over een periode van achttien jaar. Het boek werd tevens op sobere doch interessante wijze met iconografisch materiaal verlucht en met verhelderende voetnoten aangevuld.

De aaneengeregen correspondentie bevat een schat informatie. De lezer ontdekt stapvoets de toenmalige koninklijke praktijken en strategieën tot het verwerven van een reeks al of niet bebouwde percelen rondom de perimeter van het Lakense Kasteel. We leren de hoofdrolspelers kennen : Leopold II, de hoffelijke, maar soms ongeduldige en arrogante, immer doordrijvende Vorst; de Heer Baron GOFFINET, onderdanig, trouw doch behendig vertolker van de koninklijke wensen. Tegen de achtergrond van de briefwisseling weerspiegelt zich het pastorale Laken uit de negentiende eeuw, met oude herbergen en weelderige particuliere buitenverblijven.

Het boek is in de Franse taal gesteld. Toch zijn we er zeker van dat iedere Lakenaar (of ex-Lakenaar) er een rijke heemkundige ervaring zal aan overhouden.

Men kan het boek bestellen bij de auteur :

De Heer Victor CAPRON, Schepenenstraat 39, bus 8 te 1050 Brussel, tel. : 02/640.27.63

De aankoopprijs bedraagt 750 F. (voor de 19 gemeenten, geen port). Doen, zouden wij zeggen.

2. - EEN DAG TE LAKEN MET HET VERBOND VOOR HEEMKUNDE.

Op 21 november 1992 organiseerde het Verbond voor Heemkunde een informatiedag in het Gemeenschapscentrum Nekkersdal met als thema : Funeraire Archeologie. LACA trad als gastheer op.

Na een verwelkoming door de voorzitter van LACA spraken de Heren D.VAN PREE en H. VANNOPPEN over begrafenisgebruiken tijdens het Ancien Régime en de 19e-20e eeuw. Na de middagpauze (er was mogelijkheid om ter plaatse, tegen een democratisch prijsje, een broodjeslunch met soep te verkrijgen, daar zorgde LACA voor) werd het eigenlijke onderwerp "funeraire archeologie" aangesneden door de Heren M. CELIS en L. DE CLERCK. Deze bestuursleden van EPITAAF schetsten het kader, binnen hetwelke men de studie van het lokaal funerair patrimonium op een gestandaardiseerde wijze kan aanpakken, L. DE CLERCK legde vooral de nadruk op de problemen en moei-

lijkheden rond de restauratie van funeraire monumenten. Nadien was er een practicum voorzien op het kerkhof van Laken, met bezoek aan het grafmakersatelier SALU.

Voor de puike ontvangst, te danken aan de inzet van enkele dames en heren, allen lid van LACA, mochten wij woorden van lof oogsten. In de toekomst zullen zeker en vast nog andere activiteiten in samenwerking met het Verbond voor Heemkunde op het getouw gezet worden.

3. - VANDALISME

En terwijl velen zich inzetten voor het verspreiden van de kennis, het ijveren voor het behoud van ons heemkundig patrimonium, worden nog immer daden van vandalisme gepleegd.

Zo werd onlangs op het kerkhof van Laken vastgesteld dat het borstbeeld op het grafmonument van Jules Emile STRAUWEN werd ontvreemd. O schande !

E. CHRISTIAENS maakte een foto van het geschonden graf, hiernaast als illustratie aangebracht.

Bekijk de ledige sokkel. De buste in brons is helaas verdwenen.

Jules E. STRAUWEN behoorde tot een muzikale familie. De vader, Pierre STRAUWEN, naar wie een Lakense straat werd genoemd, was ondermeer directeur van de "Société Royale Philharmonique de Laeken". Vijf van de tien kinderen waarmee dit gezin werd gezegend waren uitstekende musici.

(Zie LACA Tijdingen Jaargang 3 nummer 2, met onder meer de afbeelding van de buste)

4. - STEUNENDE LEDEN.

Verwijzend naar het vorige nummer van LACA TIJDINGEN zijn we verheugd het lijstje met de steunende leden aan te vullen :

BELLEMANS Rosalie, BOGAERTS Hans, BRUKSELBINNENSTEBUITEN, DE HAUWERE, DE MESMAEKER (Heer), EYCKERMAN Christian, FREDERIX Elza, JANSEN - VOS - DE WAELE, OLBRECHTS, LINDEMANS Jan (Sr.), LINDEMANS Leo, PAUWELS, SCHACHT Pierre, VAN DAELE - DILLEN Maggy, VAN NIEUWENHUYSEN Pierre, VERLAET Jacky.

Met dank en erkentelijkheid voor deze gulle blijk van aanmoediging.

5. - REGULARISATIE LIDGELDEN.

Wij danken de vele leden die spontaan hun lidgeld overschreven voor het nieuwe werkjaar 1992 - 1993.

Een blik op het hernieuwde ledenbestand wijst echter uit dat nog een ruim aantal leden ten achter blijven. Ach, we zijn er van overtuigd dat het slechts een vergetelheid betreft. Wij durven hopen dat deze "getrouwen van het eerste uur" ons niet zullen verlaten.

Om deze reden veroorloven we ons, net zoals verleden jaar, onze leden attent te maken op de hernieuwing van hun lidmaatschap. Vindt U een rode stip naast uw adres op het etiket, dan beduidt zulks dat de hernieuwing in principe nog niet uitgevoerd is. Het kan zijn dat U inmiddels de betaling reeds uitvoerde. In dat geval verzoeken wij U onze herinnering als onbestaande te beschouwen.

Dank uiteraard aan allen die ons hun vertrouwen schonken en dat vertrouwen willen bestendigen tijdens het komende jaar.

6. - EN OM TE BESLUITEN ...

... wenst LACA aan haar trouwe leden en families,

VEEL GELUK EN VREUGDE IN 1993 !

Leon CANDAU
Voorzitter LACA.

ONZE NIEUWE RUBRIEK : "HERKENT U ZE NOG ?".

Het zou een interessante onderneming zijn, mocht onze Geschied- en Heemkundige Kring erin slagen, aan de hand van oude foto's, op natuurgetrouwe wijze, de leefwereld van Laken in beeld te brengen. Voorwaar een werk van lange adem en niet te verwezenlijken zonder de inbreng van een ruime schare vrijwillige medewerkers. In afwachting en op hoop van zege dan maar deze nieuwe bijdrage.

Dank zij een lid van onze Kring, met name de Heer Pierre COUCK, die ons enkele groepsfoto's, genomen te Laken, deed toekomen, kreeg de hiervoor aangeduide denkpiste stilaan vorm bij enkele kernleden. Wij zijn er inderdaad van overtuigd dat de geschiedenis van Laken uitermate kan verrijkt worden aan de hand van fotografisch materiaal, ons ter beschikking gesteld door huidige of vroegere bewoners van deze gemeente.

In deze aflevering publiceren wij drie groepsfoto's. De nummers een en twee werden "gekiekt" op het kruispunt van de Reper Vreven-, de Félix Sterckx- en de Stevens-Delannoyststraat.

FOTO 1.

Groep samengesteld door een Britse soldaat, omringd door verscheidene jonge meisjes en twee jongens op het ogenblik van de "Bevrijding" in september 1944. Niemand uit deze groep kon geïdentificeerd worden en het zou prachtig zijn te weten welke personen op deze foto voorkomen en wat er met deze jeugd gebeurd is.

FOTO 2.

Groep, samengesteld uit vijf jonge kerels. Hun identiteit is bekend. Wij bemerken van links naar rechts : de gebroeders DESMEDT, François en Henri, Clément DEMAERSCHALCK, Pierre COUCK, ons geacht lid, en André DEMAERSCHALCK.

Zou iemand ons kunnen melden waar die vier jongens (de Heer P. COUCK uitgezonderd) gebleven zijn. Wonen ze nog steeds in Laken ?

N.B. : Duidelijk zichtbaar op deze afdruk bemerkt men de pyloon voor de telefonische aansluitingen van het kwartier, toen nog bestaande op deze plek

FOTO 3.

Groep, samengesteld uit jongeren die deel uimaakten van het zangkoor (Sint-Gregorius) van de parochie Sint-Lambertus in 1945, samen met misdienaars. De foto werd waarschijnlijk gemaakt in het park van Ossegem.

Konden geïdentificeerd worden :

A - op de eerste rij : (van links naar rechts)

1. Marcel (of Karel ?) VERCAUTEREN (uit de Spreeuwstraat)
2. Steven LINDEMANS (Scheutist)
3. Pierre COUCK
4. Henri DE SMEDT
5. ?

B - op de tweede rij :

1. Leo LINDEMANS
2. Jean DEWIT(TE) (Emile Wautersstraat)
3. Jan LINDEMANS (alhoewel deze zichzelf niet erkende is zijn broer Leo formeel)
4. DACHELET
5. Paul LINDEMANS
6. Roger BOSSENS (?)

Enkele gegevens werden verstrekt door de heer Pierre COUCK :
A 1, 3 en 4, maar de meeste jongens werden herkend door de heren Leo en Jan LINDEMANS, zonen van de bekende Vlaamse Lakenaar Jan LINDEMANS, doctor in de Germaanse filologie, veelzijdig man. Zie hierover de (te korte) biografie in LACA Tijdingen van december 1991 (jaargang 3, nummer 2).

Van zijn negen kinderen maakten er meerderen een schitterende carrière.

Een paar woordjes over dezen die op de groepsfoto staan :

A 2. Steven LINDEMANS (Brussel 22.3.1931) secretaris-generaal van de Congregatie van Scheut, provincieaal overste, Dr. Kerkgeschiedenis.

B 1. Leo LINDEMANS (Brussel 31.1.1923), Eresenator en -advocaat, Dr. Jur., Lic. not., Cand. mod. histor, Off. Leopolds O.

B 3. Jan LINDEMANS (Brussel 5/11/1921) Dr. Jur. Cand. phil, ere-rector UFSAL te Brussel (nu K.U.B.) professor K. U. Leuven, Off. O. Libanese Ceder, Comm. Leopold O, en Leopold II O., Dr. h.c. St. Louis Univ. Baguio.

B 5. Paul LINDEMANS (Brussel 5/11/1921) Dr. med. te Opwijk.

(voor meer inlichtingen over de familie LINDEMANS : zie "Geschiedenis van de familie LINDEMANS 1370-1980 - Brussel, 1979" en "De Prinsen van Ossegem", Brussel 1989 en 1991, beide van de hand van Leo LINDEMANS).

Zou iemand van onze geachte leden bij machte zijn ons een helpende hand toe te steken in verband met deze rubriek, zo kan deze persoon contact opnemen met de Heer Leon CANDAU (Voorzitter LACA) Rode Kruislaan 15 - 1020 Brussel (tel. 268.49.58)

Dank bij voorbaat

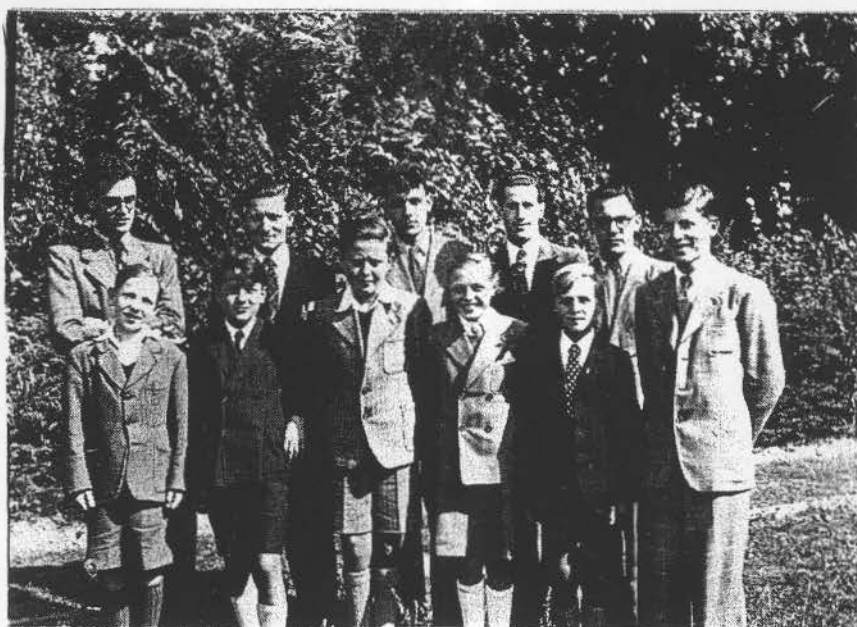
D. VAN KRIEKINGE
m.m.v. J. DILLEN

Rond een
Britse soldaat

Viif Jonge Kerels

Zangkoor van
de Heizel

OVER HUIZEN DIE OPSCHUIVEN MAAR TENSLOTTE VERDWIJNEN ... EN
ANDERE GRENSPERIKELLEN.

=====

A. INLEIDING.

In de loop van het jaar 1795 werd Laken naar Fransrepublieks model georganiseerd en werden de gemeentegrenzen duidelijk bepaald. Het is ook bekend dat in de loop van de negentiende en twintigste eeuw opmerkelijke wijzigingen aan deze grenzen aangebracht werden. Na de samenvoeging van LAKEN en BRUSSEL werd er tussen de Stad en de Gemeente JETTE nog een zeer ingrijpende grenswijziging doorgevoerd.

Het feit dat het Brugmann-hospitaal, afhankelijk van de "Algemene Raad voor Gestichten en Hulpverlening" van de Stad BRUSSEL, zich op het grondgebied van de gemeente JETTE bevond, zorgde onvermijdelijk voor veel nadelen van administratieve aard. De inlijving bij de Stad BRUSSEL, van de ganse site waarop het Brugmann hospitaal gebouwd was, zou ongetwijfeld al deze problemen oplossen en bovendien de gemeente JETTE van heel wat lasten ontslaan. Zo oordeelden de Heer Burgemeester en de Schepenen van de Hoofdstad. Maar erg vlug was de kogel nu ook weer niet door de kerk.

In 1923 startten de besprekingen in de respectievelijke gemeenteraden. Er was grondig overleg nodig om beide standpunten te verzoenen en om tenslotte tot een minnelijke schikking te komen. Die minnelijke schikking kwam er tenslotte in 1924 en werd uiteindelijk in 1925 bij wet bekrachtigd.

De Heer ABEELS, Voorzitter van de Geschied- en Archeologische Kring "De Marollen", en tevens erelid van LACA, vertrouwde ons een fotocopie van een plan toe. Dit plan werd respectievelijk goedgekeurd op 12 april 1924 door de gemeenteraad van JETTE en op 28 april 1924 door de gemeenteraad van BRUSSEL (Zie verkleind formaat : fig 1 en uitvergroting detail : fig 2).

We hebben enkele verklaringen op de uitvergroting aangebracht zodat de onderstaande bespreking begrijpelijk voor onze lezers wordt.

Een groot deel van de oude westelijke grens van LAKEN, werd duchtig gewijzigd. Bij BRUSSEL werd het deel I ingelijfd terwijl aan de Gemeente JETTE het grondstuk II werd toegekend. De ruil was evenwel nog ongunstig voor de gemeente JETTE (verlies van 9 hectaren).

Dit artikel wil echter het licht werpen op de kleinste grenscorrectie aangeduid met een cirkel. De haast rechte lijn A-E komt nagenoeg overeen met de oude grens tussen LAKEN en JETTE. De nieuwe grenswijziging voorzag hier echter een kleine correctie die als volgt omschreven wordt in de memorie van toelichting.

... "Vertrekend van de spoorweglijn BRUSSEL-GENT (punt A) volgt de nieuwe territoriale grens de huidige scheidingslijn tot waar zij de noordelijke stoepboord van de de Smet de Naeyerlaan bereikt. (punt B) Zij volgt de stoepboord naar het Oosten toe en vervolgens de stoepboord van de Ernest Salustra

MODIFICATION OF THE EXISTING TERRITORIAL EXCLUSION LIMITS

HOSPITAL BRUNNEN

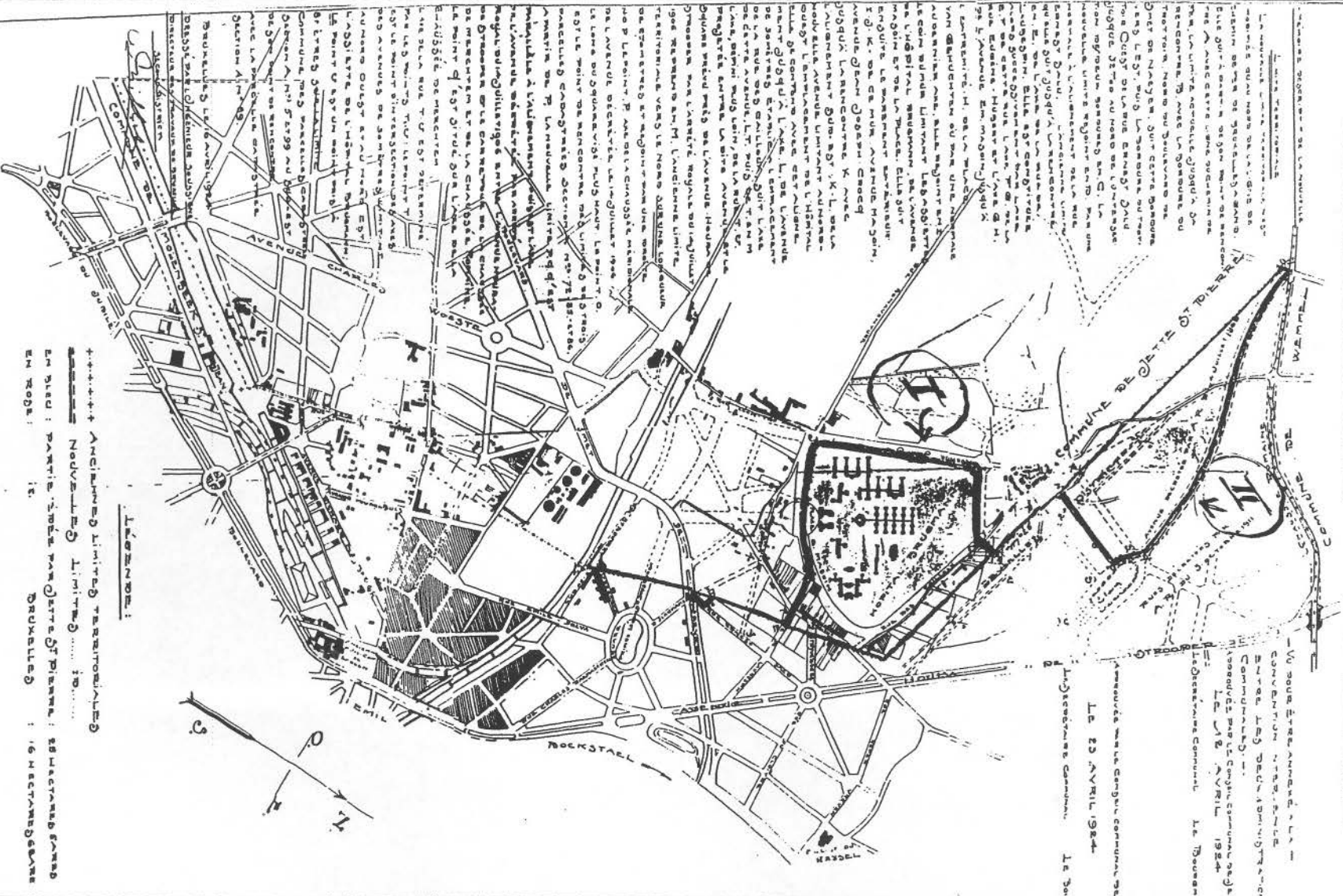
$$\frac{4}{5000}$$

Fig 1

ENTRE LES DEUX ADMINISTRATIONS.
COMMUNALES. —

APPROUVÉE PAR LE CONSEIL COMMUNAL DE JETTE
LE 12 AVRIL 1924.

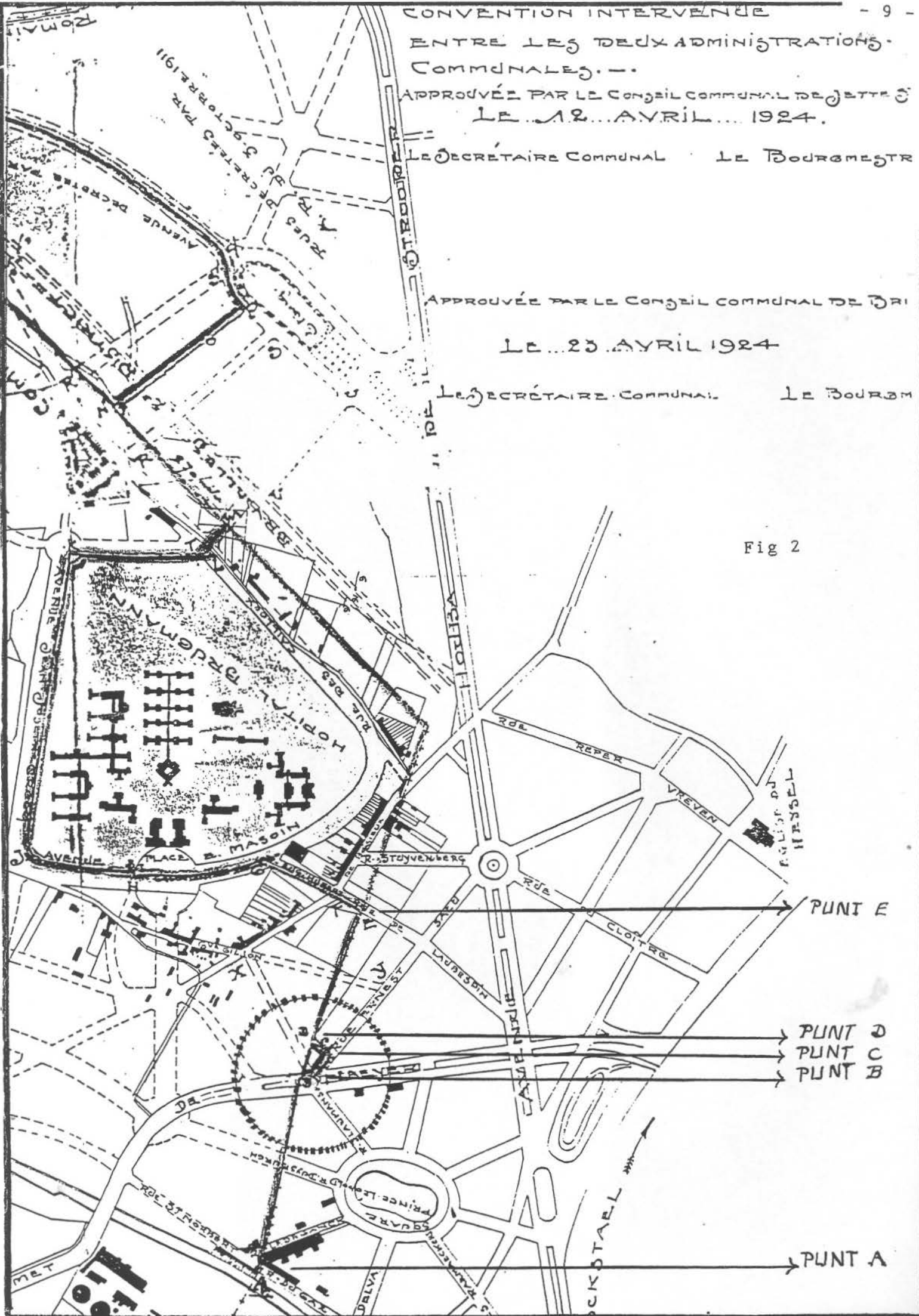
LE SECRÉTAIRE COMMUNAL LE BOURGEMESTRE

APPROUVÉE PAR LE CONSEIL COMMUNAL DE TRI

Le ... 25 AVRIL 1924

Le Secrétaire Communal. Le Bourgm.

Fig 2

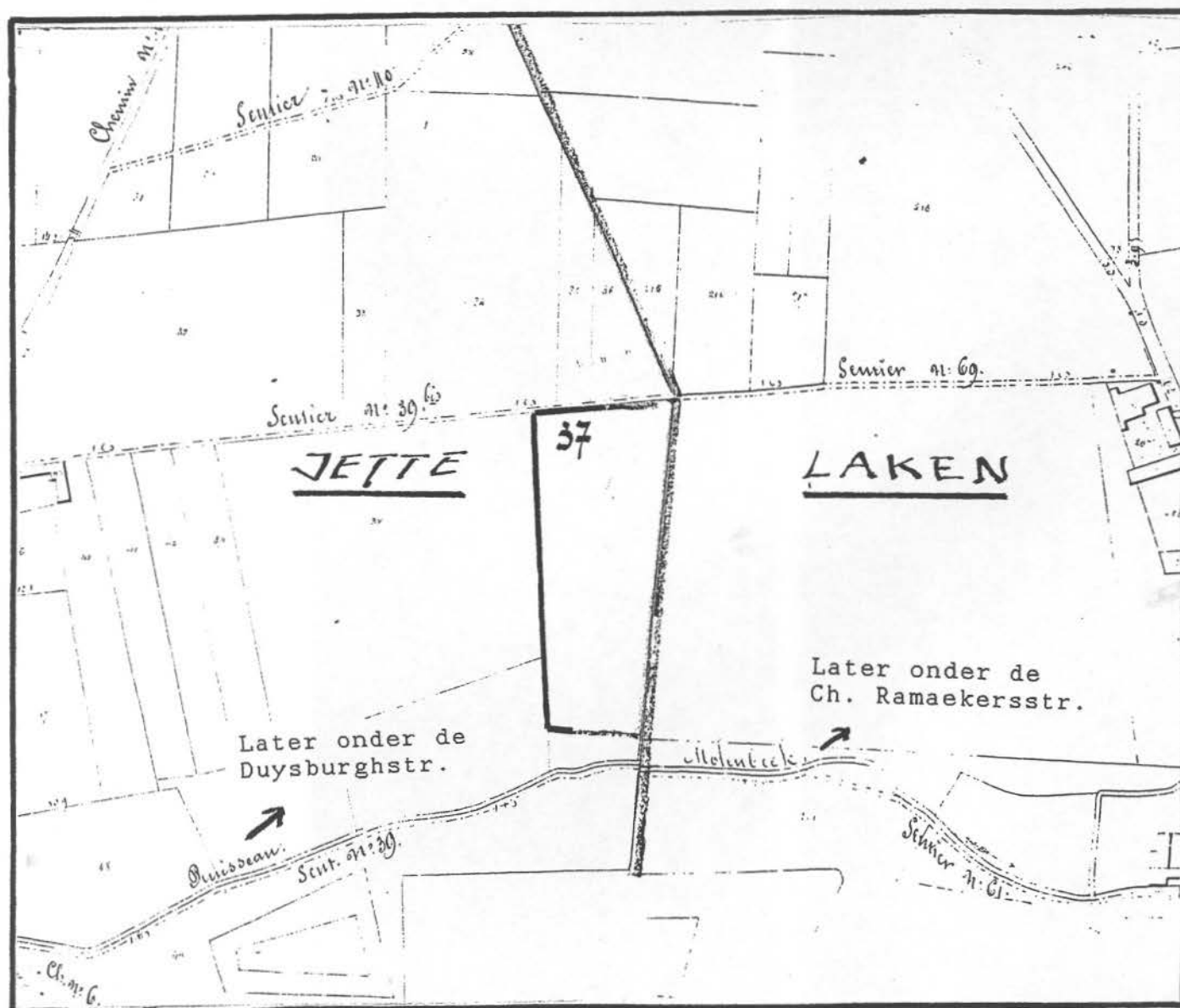
over een lengte van 32 meter in de richting van het Noorden. (punt C) Vanuit het punt C volgt zij het tracé van een loodlijn op het lijnstuk BC en snijdt de huidige scheidslijn in het punt D. Van daaruit volgt zij de oude scheidslijn tot in het punt E." ...

Waarom, zo stelden wij ons de vraag, deze mysterieuze knik waardoor de gemeente JETTE slechts een zeer geringe terreinwinst boekt ?

De Heer VERHEYLEWEGHEN heeft deze terreinhoek, aan de hand van kaarten en kadasterplannen aan een grondig onderzoek onderworpen. Ziehier het resultaat van zijn opzoekingen.

B. EEN LANDGOED GELEGEN "BIJ 'T STEENEPACHTHOF".

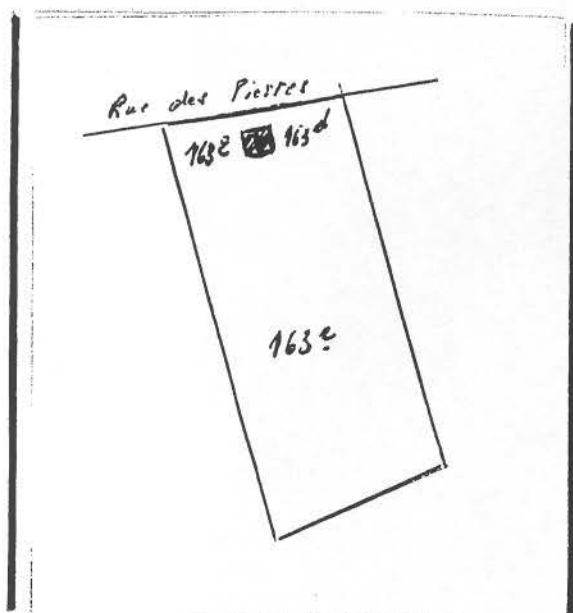
Wanneer we naar de "Atlas des chemins vicinaux" (1845) kijken, dan vinden we een "wegske" van JETTE naar LAKEN (39bis op het grondgebied van JETTE en 69 op het grondgebied van LAKEN) (zie illustratie hieronder). Dat straatje van meer dan een halve kilometer, maar 1,65m breed, begint bij de hoeve genaamd " 't Steenepachthof" op JETTE. Bij de grens met LAKEN ligt het terrein nr 37, dat ons interesseert.

Het gezin Martin MENSALT - Marie VERHELST (herbergiers te St.- Jans Molenbeek) kocht het grondstuk en bouwde in 1879 twee huizen op dit perceel, 75 aren groot.

In 1892 kocht Maria DE BIE die huizen, van de intussen weduwe geworden Marie VERHELST. Ze ging daar samen met haar broer wonen. De oppervlakte van de huizen werd nadien door hen bijna verdubbeld. Maria DE BIE was rentenierster en werd geboren te "Urmond" (Holland) op 10 februari 1845. Waarschijnlijk werd deze localiteit verkeerdelijk genoteerd in de akten en wordt hier ROERMOND bedoeld. Haar broer Pierre Joseph Hubert DE BIE werd geboren te BROEK / SITTARD op 13 december 1847. Hij was handelsreiziger. Hij overleed in "Brugmann" op 5 juni 1926 en werd op het kerkhof van LAKEN begraven. Marie verhuisde later naar VILVOORDE in 1931. Zij bleven beiden ongehuwd.

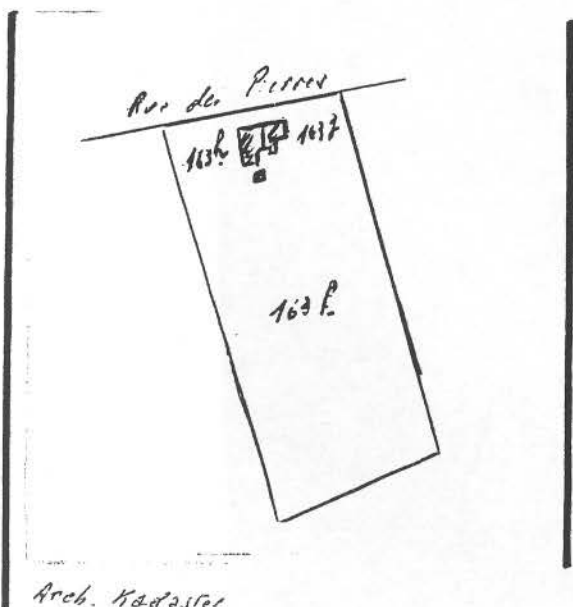
Uit de kadasterplannen ontleneu we enkele details om de evolutie van het eigendom te kunnen illustreren.

Toestand van het eigendom in 1879.

De wegel 39 bis heeft intussen een benaming gekregen : "Rue des Pierres".

Ook het kadastraal nummer van het perceel is gewijzigd. 163 i.p.v. 37

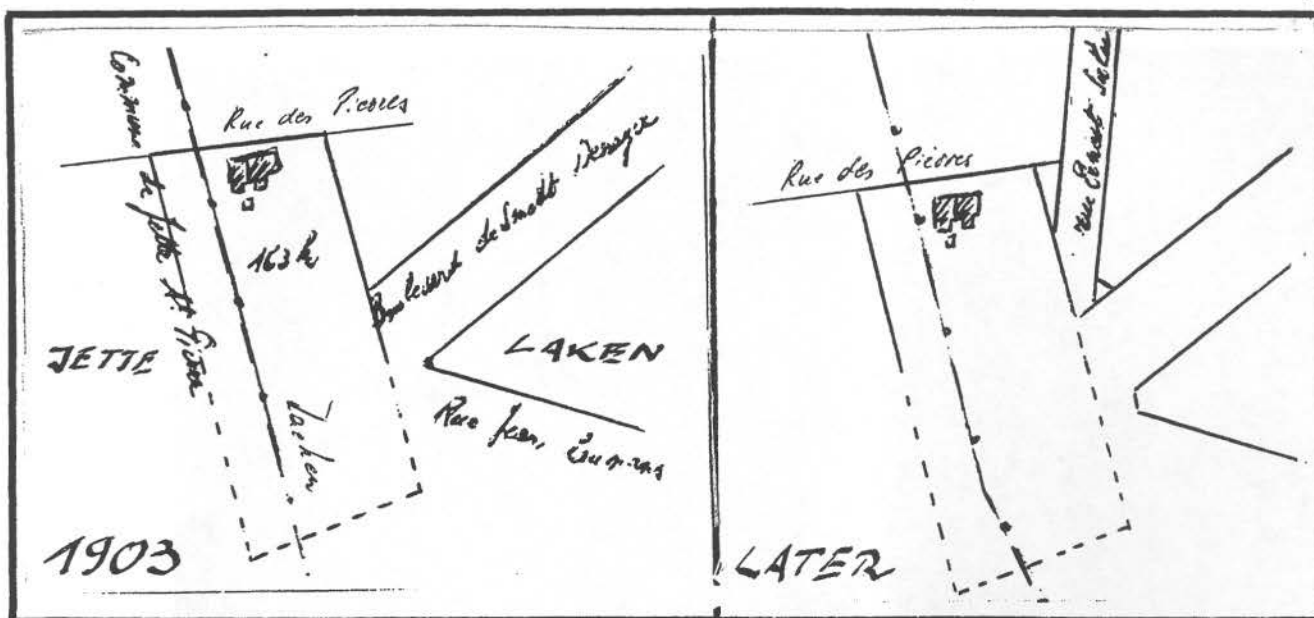
Toestand van het eigendom in 1892.

U bemerkt de verdubbeling van het onroerend goed.

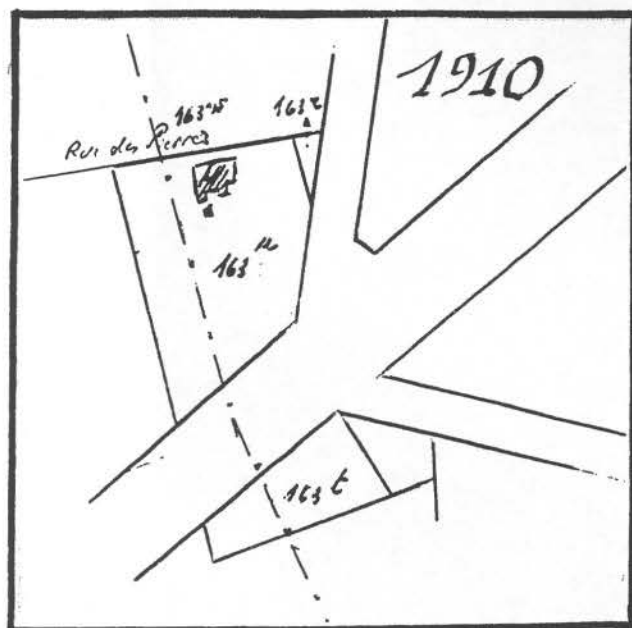
C .HUIZEN VERSCHUIVEN.

Door de grenswijzigingswet van 10 augustus 1903 werd het onroerend goed DE BIE in twee delen gesplitst. Het grondstuk met de gebouwen verschoof naar LAKEN (rue des Pierres nr 107).

En precies in die periode begon de gemeente LAKEN urbanisatieplannen uit te voeren.

De twee kadastralplannen tonen zeer duidelijk aan welke de gevolgen waren voor de eigenaars. Daarbij kwam nog dat een deel van het perceel gerechtelijk onteigend werd om nieuwe wegen aan te leggen : de de Smet de Naeyerlaan, de Jean Laumans- en de Ernest Salustraet.

Situatie in 1910

De urbanisatieplannen zijn voltooid.

Het oorspronkelijk perceel is nu herleid tot twee percelen gelegen aan weerszijden van de de Smet de Naeyerlaan.

D. EEN LAATSTE GRENSLIJNCORRECTIE

Op vrijdag 10 augustus 1923 heeft een openbare verkoop plaats. Hij wordt als volgt aangekondigd.

Lot 1. Un TERRAIN, situé à front de l'avenue de Smet-de Nayer, cadastré section B, n° 163^k, pour une contenance de 13 ares, tenant du devant à la dite avenue, d'un côté à De Bruycker, Peeters, Prosper, à Jette Saint-Pierre, à Vreugde-Gilers, François à Uccle, à Hendrickx-Grange, Pierre à Molenbeek Saint-Jean, du fond à Masson-Danckaert, Emile à Saint-Josse-ten-Noode et à Plas Dominique à Laeken et de l'autre côté à la Commune de Laeken.

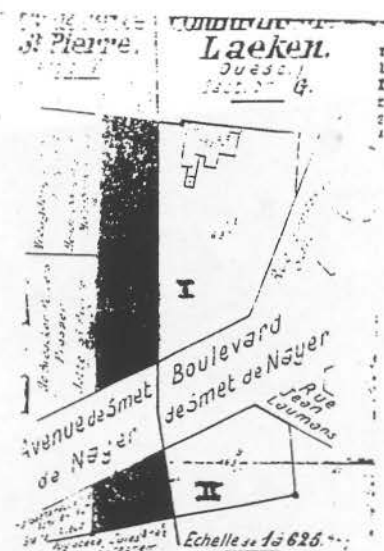
Mise à prix 100 frs.

Lot 2. Un TERRAIN, sis à front de l'avenue de Smet-de Nayer, cadastré section B, n° 163^l, pour une contenance de 5 ares 70 centiares, tenant du devant à la dite avenue, d'un côté à Hanssens-Hautfenne, Achille à Braine-l'Alleud, du fond à Vuylsteke, Jules à Cureghem et de l'autre côté à la Commune de Laeken.

Mise à prix 100 frs.

E : Le Vendredi 10 Août 1923

à 14 heures.

SEANCE UNIQUE

P. M. TIMMERMANS, een brouwer, kocht het goed. Maar, er waren meerdere schuldeisers waaronder de gemeente Jette. Later volgde nog een ordonnantie, uitgevaardigd door de Rechtbank van Eerste Aanleg. Toch werd een akkoord bereikt tussen de eigenaar en de gemeente JETTE om de Leopold Peretstraat doorheen zijn aangekocht perceel te trekken.

Bekijken wij nu even aandachtig de evolutie van het eigendom TIMMERMANS.

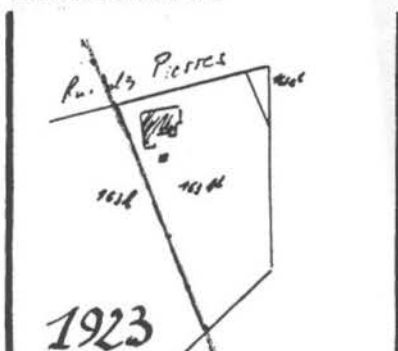

Fig. 1

Toestand van het perceel in 1923, aangekocht door de Heer TIMMERMANS : Het betreft hier het perceel I aangeduid op de verkoopsaankondiging.

Fig. 2

De Heer TIMMERMANS heeft de woning die zich op zijn eigendom bevond laten afbreken.

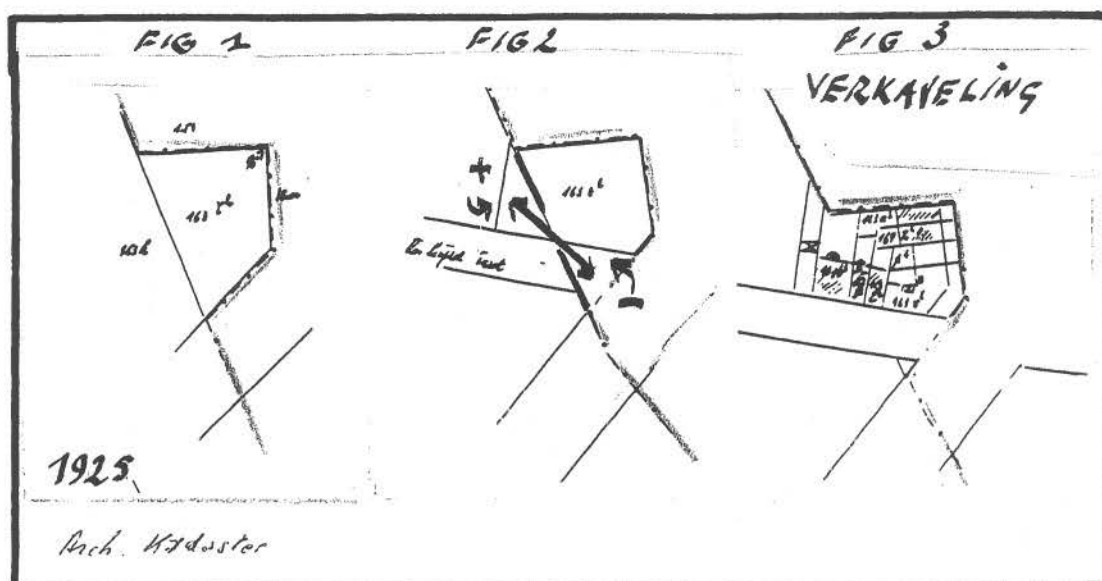

Fig. 1.-

Men bemerkt dat in 1925 het eigendom gereduceerd is tot de helft. De Heer TIMMERMANS behoudt het gedeelte gelegen langsheen de de Smet de Naeyerlaan. Het was onmogelijk om alle bescheiden omtrent deze terreinoverdracht te raadplegen. Belangrijk voor ons onderzoek echter is het feit dat volgens de wet van 20 april 1925 die de nieuwe territoriale grens tussen de gemeente JETTE en de Stad BRUSSEL vastlegt, precies rond het grondstuk van de Heer TIMMERMANS loopt. Dit roept inderdaad vragen op.

Fig. 2.-

Later wordt dan de Leopold Peretstraat aangelegd, doorheen het eigendom van de Heer TIMMERMANS.

Zoals U bemerkt weet hij met de gemeente JETTE weer een minnelijke schikking te treffen en het verloren gedeelte te recupereren. (Zie min- en plusteken)

Fig. 3.-

Op het kadasterplan is nu een ganse verkaveling uitgetekend.

Hier dient volgens ons de reden gezocht waarom de gemeente JETTE aanspraak maakte op deze kleine grensuitstulping.

Inderdaad, uit de notulen van de gemeenteraad van JETTE (1 december 1925) konden we reeds afleiden dat deze gemeente 156 huizen naar BRUSSEL zag opschuiven, hetgeen zeer nadelige gevolgen zou hebben voor haar financiën. Bijgevolg is het hoogstwaarschijnlijk dat, deze nieuwe verkavelingssituatie, die ongetwijfeld nieuwe bewoners zou aantrekken, aan de basis ligt van het eigenaardige grensverloop, bedongen door de gemeente JETTE tijdens de voorafgaandelijke onderhandelingen met de stad BRUSSEL.

E. TOT BESLUIT.

We menen dat we op aanschouwelijke wijze onze lezers een inzicht gegeven hebben in een topografische materie, zonder ons met al te veel details te hebben ingelaten.

Voegen wij er nog aan toe dat op de verkavelde gronden niet onmiddellijk gebouwd werd. Het pand (op fig 3 met een pijltje aangeduid) werd bebouwd in 1959/1960. Wegens het bizarre grensverloop ligt een gedeelte van de woning op het grondgebied van JETTE. De eigenaar ontvangt dan ook jaarlijks twee aanslagbiljetten voor de regularisatie van de onroerende voorheffing. Het zal je grens maar wezen !

DE GARNIZOENPLAATS LAKEN
GIDSEN, GRENADIERS EN BERENMUTSEN.
DEEL II

1.- INLEIDING

In de eerste aflevering hebben we aan de hand van enkele oude kaarten, het licht geworpen op de drie opeenvolgende sites van de Lakense kazernes, die tijdens de laatste honderdtweënzestig jaar een bonte reeks van militaire formaties herbergden. We hebben eveneens gewag gemaakt van het relatief korte bestaan van de tweede site, ontworpen volgens de plannen van de Genie-officier Mathieu Bernard MEYERS. Deze kazerne moest plaats maken voor de bouw van twee monumentale vleugels, aan weerskanten van het Koninklijk Kasteel. De rechtervleugel zou diverse ontvangstsalons omvatten terwijl de linkervleugel voorbestemd was om er een aantal appartementen, een kapel en stallingen in onder te brengen. De werken werden toevertrouwd aan de bouwonderneming WOUTERS-DUSTIN. (1)

Onze penningmeester, E. CHRISTIAENS, zelf een verwoed verzamelaar van Lakense "souvenirs", kon onlangs de hand leggen op twee merkwaaardige documenten, rechtstreeks verband houdend met het verdwijnen van de tweede site. Wij zijn gelukkig onze lezers met deze nooit eerder gepubliceerde brieven te laten kennismaken en achten het zinvol deze dan ook in bijlagen 1 en 2 aan dit artikel toe te voegen.

Wij vragen ons af hoe het mogelijk is dat dergelijke correspondentiestukken vandaag de dag te koop aangeboden worden. Ach, maken wij er ons geen kopzorgen over. Waarschijnlijk zijn de wegen, afgelegd door archieven allerhande, uiterst ondoorgrondelijk. Onderwerpen wij ze even aan een korte analyse.

1) Brief van E. WOUTERS-DUSTIN aan de Heer Baron GOFFINET, -Intendant van de Civiele Lijst van de Koning.

De brief draagt als datum : 21 oktober 1902. Hij werd dus opgesteld één maand nadat het "Detachement Laken" van het Grenadiersregiment de "Nieuwe Kazerne" in de Sint-Annadreef had betrokken.

Voor onze lezers is de Intendant van de Koning, de Heer Baron Constant GOFFINET ook geen onbekende persoon. (zie LACA Tijdingen jaargang 1 nr 4, 30 juni 1990, blz 13)

Inhoudelijk bevat de brief een aanbestedingsaanvraag om de volledige kazerne "MEYERS" af te breken tegen een bedrag van 9.000,- Fr.. Dit bedrag zal door de Firma aan de Schatkist gestort worden op voorwaarde dat de gerecupereerde materialen tot zijn eigendom mogen gerekend worden.

2) Brief door de Heer Baron GOFFINET overgemaakt aan de Grootmaarschalk van het Hof, de Heer Graaf John d'Oultremont.

Spijtig genoeg bevat deze brief niet de naam van de geadresseerde. Nochtans menen wij, na aandachtige lectuur van het in voetnoot (1) geciteerde boek, te kunnen afleiden wie de bestemming van dit schrijven was ... "Cher Comte".

Inderdaad, in diverse bronvermeldingen waarmede L. RANIERI haar boek verrijkt, is er prake van correspondentie tussen : GOFFINET en d'OULTREMONT, vooral wanneer het belangrijke financiële transacties betreft. Het ligt derhalve voor de hand dat wij

onze veronderstelling met de grootste waarschijnlijkheidsfactor tot een zekerheid kunnen ombuigen.

Inhoudelijk dringt de Intendant bij de Grootmaarschalk aan op goedkeuring van de ingediende aanbesteding door de Firma WOUTERS-DUSTIN. Hij haalt het feit aan dat het aanbod aanzienlijk hoger ligt dan het geschatte bedrag, (7.500,- Fr.) wat bij de bevoegde diensten op tafel ligt. Bovendien, zo argumenteert hij, kan bij goedkeuring aanzienlijk veel tijd gewonnen worden !

Dit laatste klopt uiteraard met de werkelijkheid. Het is geweten dat Leopold II zeer bekommerd was om de spoedige uitvoering van de plannen, opgesteld door de Franse architect C. GIRAULT, om zijn Residentie te Laken, vooral na de brand van 1890, een majestueuzer uitzicht te geven. (2)

Voegen wij tot slot van deze inleiding er nog aan toe, dat de bouwonderneming WOUTERS-DUSTIN bij Koning Leopold II op een zeer goed blaadje stond. Deze firma bouwde niet alleen de beide vleugels van het Kasteel doch was ook betrokken bij de oprichting van de 3e site van de Lakense kazerne (Sint-Annadreef), de oprichting van de arcade van de Jubelfeestpaleizen, het Kongomuseum (thans Koninklijk Meseum voor Midden-Afrika) in Tervuren. Het was ook een firma die grote middelen ter beschikking kon stellen tot uitvoering der werken. Voor het optrekken van de beide Kasteelvleugels in Laken bijvoorbeeld was de werf bemand met méér dan zevenhonderd metsers en steenhouwers, plus een honderdvijftigtal trekpaarden en zeven stoomaangedreven kranen. Zo weet ons A.COSYN te berichten. (3)

2. - PERIODE VAN 1830 TOT 1902.

Na deze ietwat lang uitgevallen inleiding, te wijten aan een recente vondst, laten wij de bespreking van de derde site even rusten en wenden de blik naar het verleden.

A. EERSTE SITE : DE GIDSEN.

Zonder twijfel werd het eerste kazernegebouw opgericht tijdens het Oostenrijkse of het Franse Bewind. Consultatie in verscheidene archiefdepots leverde geen uitsluitsel op. Toch bestaat er wellicht nog een mogelijkheid om ontbrekende elementen in te vullen. We zullen niet nalaten contact op te nemen met Anne en Paul van YPERSELE de STRIHOU die tot hiertoe diepgaand onderzoek ondernamen in verband met het Kasteel te Laken en hun bevindingen bundelden in twee lijvige boekdelen. (4)

Intussen raadpleegden we de geschiedenis van het 1ste Regiment Gidsen. (5) Aangezien de Gidsen de allereerste troepen uitmaakten van het Garnizoen Laken in het onafhankelijke België willen wij onze lezers dit brokje ontstaansgeschiedenis niet weerhouden.

"Kort na de woelige septemberdagen van 1830 stelt het Voorlopig Bewind alles in het werk om een militaire krijgsmacht op te richten, bekwaam om de vijand uit het onafhankelijke territorium te verdrijven. Zogenaamde Vrijkorpsen worden opgericht. Eén Vrijkorps, onder leiding van Kapitein LUCAS, zal zich bijzonder onderscheiden.

Reeds op 8 september deserteerde Kapitein LUCAS uit het 2de Regiment Kurassiers der Nederlanden en stelde zich ter beschikking van het jonge België. Hij richtte te Luik een Vrijkorps op, bestaande uit een zeventigtal sabeldragers.

Weldra kwam deze groep onder het bevel te staan van Generaal TIEKEN de TER-HOVE, die toen de leiding had over het zogenaamde Maasleger.

Op 11 november, tijdens het beleg van VENLOO slagen kapitein LUCAS en zijn Kozakken (6) erin als eersten binnen de stadsomwallingen te dringen. Na een driftige jacht- en kloppartij is hun oorlogsbuit aanzienlijk. Twee generaals, waaronder de Gouverneur van de stad VENLOO, Generaal SCHEPERN, een kolonel, vijfendertig officieren en zeshonderd soldaten worden krijgsgevangen genomen. Honderd kanonnen worden aan de vijand onttrokken.

Na deze succesvolle militaire onderneming aarzelt het Voorlopig Bewind geen ogenblik om de heldhaftige compagnie officieel in te lijven bij het Belgische Leger. Bij besluit van 1 februari 1831 wordt de Compagnie der Gidsen opgericht die onder de benaming Gidsen van de Maas de militaire geschiedenis zal instappen.

Wanneer Z.M. Koning Leopold I op 1 augustus 1831 het Maasleger komt inspecteren, valt deze Compagnie de eer te beurt onze Vorst te mogen begeleiden.

Tijdens de Tiendaagse Veldtocht onderscheiden de Gidsen zich weer op merkwaardige wijze. Op 15 augustus schakelen zij de voorwachtposten uit van de troepen onder de leiding van de Prins van Oranje en ontzetten de stad TIENEN. Enkele dagen later, na afloop van de Tiendaagse Veldtocht, meer bepaald op 19 augustus 1831, zal Generaal DAINÉ, onder wiens bevel de dappere Compagnie nu geplaatst is, een bijzondere aanbeveling voor dit troepenonderdeel in zijn rapport aan de Koning toevoegen.

Op 19 augustus 1831 beslist Koning Leopold I dat de Gidsen voortaan de dienst zullen vervullen op zijn hoofdkwartier. Op 20 augustus trekken zij op naar Brussel en vanaf deze dag mogen zij beschouwd worden als Koninklijke Wacht."

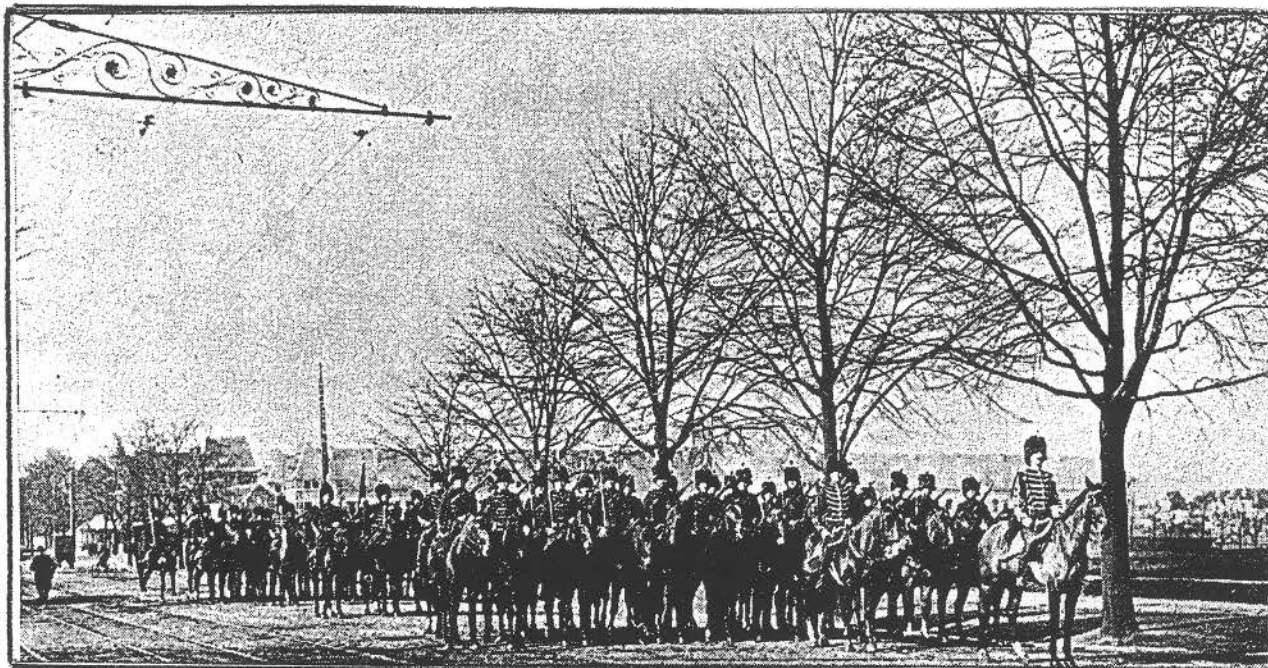
Tot zover de geschiedenis van het ontstaan der Gidsen.

Het is zeker dat deze Compagnie haar intrek nam in het gebouw vlak bij het Koninklijk Kasteel, gebouw dat wij tot hiertoe aanduiden als eerste site van het garnizoen Laken.

We zijn er niet zo zeker van dat de doorsnee Lakense mens met felle begeestering opkeek naar die mannen te paard, gehuld in kleurrijke uniformen. Trouwens, welke troepenvariëteiten hadden zij niet tijdens de laatste veertig jaren voor hun ogen zien defileren: Oostenrijkers, Fransen, Hollanders, om nog niet te spreken over de huurlingen die de diverse bezettende naties er op nahielden. Wat deed de gewone mens, hij ging ter kerke, bewerkte het veld, verrichtte handenarbeid. Begrippen als industrialisatie, urbanisme, motorisatie, nationaliteitsbesef, het waren woorden die nog geen daadwerkelijke inhoud hadden verworven in die eerste woelige jaren van de Belgische onafhankelijkheid.

De Gidsen verzorgden de Koninklijke Wacht tot 1840. Intussen zou de Compagnie met de jaren uitgroeien tot "Escadron", tot Korps en nog later tot volwaardige regimenten. Heden ten dage bestaan zij nog. De ruitery werd naar de historie verwezen in 1937 en vervangen door motorwagens, in 1950 door pantservoertuigen.

Geboren en getogen Lakenaar, gij die misschien Uw militaire dienst volbracht hebt in één van onze roemrijke Gidsenregimenten, gedenk dat de wieg van deze Korpsen ooit in Uw oude gemeente stond.

Na 1840 verbleef nog lange tijd een sectie Gidsen te Laken. Deze sectie was samengesteld uit een onderofficier, drie brigadiers en tweeëntwintig ruiters. Zij deden vooral dienst als bode tussen het Kasteel van Laken en het Paleis te Brussel.

Dat is ook de reden waarom de tweede site (Kazerne MEYERS) in sommige publicaties verkeerdelijk wordt omschreven als Caserne des Guides. Deze benaming was waarschijnlijk ingegeven door de volksmond !

En toen kwamen de Grenadiers. Maar dit verhaal is voorzien voor een volgende aflevering.

L. CANDAU

Referenties

- (1) L. RANIERI : Leopold II Urbaniste, Uit. HAYEZ, Brussel, 1973, p. 151.
- (2) Ibidem.
- (3) A. COSYN : Laeken Ancien et Moderne, uitg. BULENS, Brussel 1906, pp. 90-92.
- (4) A.en P. van YPERSELE de STRIHOU : Laken, een huis voor keizer en koning, uitg. Arcade, Brussel, 1970, en Een kasteel in het Verlichte Europa, uitg. Lannoo, Tielt, 1991.
- (5) Historique du 1er Régiment des Guides (privé uitgave van het regiment).
- (6) Van Dale's Groot Woordenboek der Nederlandse taal : KOZAK : naam van leden van een der Russische volksstammen in de Zuidelijke en Oostelijke streken van Rusland, vooral bekend als ruiters in het Russische leger. In Nederland bijzonder bekend geworden door de komst van afdelingen ervan in 1813 (noot van de auteur : Kapitein LUCAS deserteerde uit het Nederlanse leger ... Vandaar).

ENTREPRISES GÉNÉRALES.

Bruxelles, le 21 gbre. 1902

MENUISERIE MÉCANIQUE.

E. Wouters-Dustin,

96, Rue de Louvain, 96.

BRUXELLES.

Monsieur l'Intendant

TÉLÉPHONE N° 747

J'ai l'honneur de vous informer, que je m'engage à démolir la Caserne, ses dépendances et le Pavillon des Officiers situés dans le domaine du Château de Laeken moyennant de verser au Trésor la somme de Neuf Mille francs; tous matériaux provenant de la démolition restant ma propriété.

Agreez Monsieur l'Intendant, l'assurance de ma haute considération.

E. Wouters-Dustin

A Monsieur le Baron Goffinet
Intendant de la Liste Civile du Roi

le 22 octobre 1902

Cher Comte,

Je m'empresse de
vous transmettre
l'offre, de Mr Wouters
Arustin, adjudicataire
des travaux de location,
pour le rachat de
la caserne de
Lacten à démolir.

cette offre s'élève
à 9000 fr^s. Votre
administration doit

être en possession d'un
document estimant
la vente pour démolition
au prix de 7500 francs.

J'espère que vous
pourrez approuver
cette offre car si nous
ferais gagner un
trou précieux.

Votre dévoué
Bellouard

BRIEVEN AAN HITLER.

Op 25 april 1942 stuurt Leopold III een brief aan Hitler teneinde een verbetering te vragen van de ravitaillering van onze landgenoten. Het ontwerp dateert echter van januari 1942 en toen was reeds een origineel opgesteld in de Duitse taal doch blijkbaar niet verzonden. (zie fotokopie hierna)

In oktober 1942 stelt Leopold III een nieuwe brief op bestemd voor Hitler om te protesteren tegen de verplichte tewerkstelling van Belgen in Duitsland. Het origineel is gedateerd van 3 november 1942.

Niemand blijkt te weten of de originelen van beide brieven nog bestaan. Misschien bevinden ze zich in Amerika bij een of ander verzamelaar : Amerikaanse soldaten hebben bij de verovering van Berlijn en van de bunker van Hitler één en ander buitgemaakt. Hetzelfde kan gezegd worden van de Sovjet-troepen.

De minuut van de brief d.d. 3 november 1942 is evenwel voorhanden. Een fotokopie van dit waardevol historisch document gaat hierbij. De tekst is van de hand van Leopold III, is met potlood geschreven en is duidelijk leesbaar zodat we het niet nodig achten de tekst nog eens over te schrijven temeer daar de inhoud van de brieven van Leopold III aan Hitler bekend is.

Als reactie op deze brief laat Hitler via kolonel Kiewitz weten dat de maatregel niet kan worden ingetrokken; wel belooft Hitler een verbetering van de voedselbedeling.

Leopold III echter volhardt : ondermeer schrijft hij naar de Voorzitter van het Rode Kruis opdat deze zou tussenbeide komen bij de Duitse overheid. De reactie van Hitler is niet mals voor de koning. De brief van Hitler, d.d. 15 februari 1943, wordt door diens gezant Generaal Müller aan Leopold III voorgelezen doch niet overhandigd, en er wordt gedreigd met een verplichte verblijfplaats in het buitenland zo de koning het nog eens zou wagen een nieuwe protestbrief te schrijven in dezelfde zin. Deze brief van Hitler wordt in extenso weergegeven, samen met een vertaling, in het boek van Roger KEYES, *Echec au Roi*, Duculot, p. 118 tot 120. (fotocopie hierna)

Begin juni 1944 zal Leopold III uiteindelijk toch weggevoerd worden samen met zijn familieleden (uitgezonderd Koningin Elisabeth en Prins Karel).

CLIO

Bibliografie : Jacques PIRENNE, Dossier du Roi Léopold III, Livre blanc, blz. 288 e.v..

Schloss Laeken, den 25. Januar 1942.

Herr Reichskanzler!

Ihrer Exzellenz wollen es entschuldigen, wenn ich trotz Ihrer starken Inanspruchnahme für kurze Zeit Ihre Aufmerksamkeit auf die derzeitige Lage Belgiens richte.

Außerlich nicht überall erkennbar, weil die trügerische Fassade des früheren Wohlstandes noch steht, gerät mein Land in immer größere Not, so daß ich mich nach langem geduldigen Warten nunmehr für verpflichtet halte, Ihnen seine Bedrängnis zu schildern.

Ich habe Ihnen damals in Berchtesgaden dargestellt,

Seiner Exzellenz

dem Führer und Reichskanzler
des Großdeutschen Reiches

Herrn Adolf Hitler

Berlin
- - - - -

Monsieur le Chancelier,

L'aggravation progressive de la situation de la Belgique m'oblige, une nouvelle fois, à vous écrire.

J'ose espérer que V.E. me juge assez réaliste et assez objectif pour prendre en considération l'appel que je lui adresse au nom de mes compatriotes.

Malgré l'énorme prestation en main d'œuvre que la population belge, depuis deux ans, consent à l'Allemagne, malgré l'effort considérable réalisé dans le secteur industriel, comme dans celui de l'agriculture, le Pouvoir occupant vient d'ordonner le travail obligatoire qui comporte, comme aggravation, l'obligation, pour une partie importante de la classe ouvrière, d'aller travailler en Allemagne.

L'annonce de cette répartition massive cause, dans toutes les couches de la population, un émoi dont il est aisé de mesurer l'ampleur.

x Je me rends trop bien compte de la situation européenne pour mettre même en discussion le principe de l'obligation au travail pour tous; mais ma conscience m'interdit de passer sous silence l'injustice et le mal qu'entraîne,

spécialement pour les ouvriers, l'obligation d'abandonner leurs foyers, leurs terres, leurs usines, pour mettre, en pleine guerre, leur activité, au service ^{direct} ~~exclusif~~ de l'Allemagne.

Je fais appel à l'esprit d'équité de V. E. pour la supplier d'empêcher qu'une telle mesure ne vienne frapper si injustement des milliers d'êtres déjà si éprouvés.

N'est-il d'ailleurs pas de l'intérêt ^{Général} de l'Europe de voir se maintenir un équilibre économique dans toutes ses parties, et de veiller à la survivance d'industries, dont la valeur, en ce qui concerne notamment la Belgique, est appréciée dans le monde entier ?

Aussi, je réclame de V. E. le droit naturel pour les Belges de pouvoir continuer à travailler en Belgique, dans leur cadre et auprès de leur famille.

* * *

xx Au début de cette année, je vous adressais une missive pour vous signaler que, de tous les pays de l'Europe occidentale, la Belgique se trouvait la plus éprouvée dans ses moyens d'existence.

Aujourd'hui, j'ai le regret de devoir porter à votre connaissance que cette situation s'est empirée et qu'à bref délai on peut envisager la ruine, la misère et la famine pour la partie de la population belge que je qualifierai volontiers la plus laborieuse et la plus courageuse!

En effet, non seulement aucune augmentation des rations alimentaires ne s'est effectuée, malgré les espoirs que pouvait fonder l'administration belge sur l'accroissement considérable de notre production agricole, mais les Belges assistent depuis quelques temps à l'exportation massive vers l'Allemagne des produits et dernières réserves indispensables à leur existence.

Il ne s'agit pas ici d'actes officiels édictés par l'autorité occupante, mais de manœuvres cachées; car c'est par l'entremise du marché noir que s'effectue l'achat des dernières ressources de nos compatriotes, en grain, légumes, fruits; cuirs, tissus etc, dépenses de centaines de millions, que les finances belges ont l'ordre d'ailleurs de couvrir.

Si je me permets de rapporter ces faits à V.E., c'est que je suis convaincu qu'elle les ignore!

Enfin, en matière financière, je me bornerai à signaler l'augmentation constante de nos charges de guerre; aujourd'hui elles atteignent plus de 3 milliards par mois et s'élèvent au total de 60 milliards de francs —

* *
*

Monsieur le Chancelier,

Vous qui avez combattu avec une intomptable énergie pour arracher le peuple allemand à l'effroyable désespoir où il se débattait lors de votre avènement au pouvoir, vous entendez cet appel !

car il serait souverainement inique que mon peuple, qui n'a rien à se reprocher, se trouve livré à la même exaspération et à la même détresse.

J'ajoute que la population belge a gardé des deportations de 1940-1941 un souvenir exécré, et que si, sous l'une ou l'autre forme, elles se renouvelaient, elles soulèveraient contre l'Allemagne, chez les Flamands comme chez les Wallons, une haine ineffaçable (et compréhensible.)

* *
*

Octobre 1942.

DER FÜHRER

Majestät !

Durch die besonders zuvorkommende Behandlung, die ich Ihnen habe zuteil werden lassen, ist es offenbar völlig in Vergessenheit geraten, dass Sie sich in Kriegsgefangenschaft befinden. Die in Ihrem Briefe vom 17. Dezember 1942 enthaltenen Ausführungen sind so ungeheuerlich, dass keine Zurückweisung derselben scharf genug sein kann.

Wenn Sie, Majestät, in Ihrem Briefe im Zusammenhang mit der Arbeitsdienstverpflichtung von "grausamer Belastung", von "Zwangsarbeit", und von "Deportationen" sprechen, so zeigt dies ein unfassbares Unverständnis gegenüber der weltgeschichtlichen Aufgabe, die in der Bekämpfung des Bolschewismus liegt. Er droht auch Ihrem Lande! Sie vergessen offenbar, dass es

für Belgien das einfachste Gebot der Selbsterhaltung ist, für diesen in erster Linie auf den Schultern Deutschlands liegenden Schicksalskampf Europas wenigstens durch grösstmögliche Gestellung von Arbeitskräften einen bescheidenen Beitrag zu leisten, gerade so, wie das übrige arbeitende Europa sich nach Kräften an diesem Entscheidungskampf beteiligt. Vor ihrem Volk und vor der Geschichte trägt im übrigen die belgische Regierung allein die volle Verantwortung, Belgien seinerzeit die Blutlast und damit die Opfer dieses Krieges aufgezwungen zu haben.

Die Ausdrucksweise Ihres Briefes stellt aber vor allem auch eine grobe Beleidigung des für die Zukunft Europas schaffenden und ringenden deutschen Menschen dar: Das deutsche Volk, in dessen Reihen die Männer und Frauen Ihres Landes unter den gleichen Lebensbedingungen tätig sind, verrichtet in dem geschilderten Kampf keine "Zwangsarbeit". Es ist unerfindlich, wie man diejenigen als "deportiert" bezeichnen zu dürfen glaubt, die -

- auch im Interesse Belgiens - mit ihrer Arbeitskraft an der Erfüllung der dem deutschen Volke zugefallenen europäischen Sendung teilhaben.

Was schliesslich die sittlichen Gefahren angeht, denen Sie die bemitleidenswerten alleinstehenden jungen belgischen Mädchen in Deutschland ausgesetzt wähnen, so muss das darin zum Ausdruck kommende Misstrauen in die Haltung der Frauen Ihres eigenen Landes Ihnen überlassen bleiben, abgesehen davon, dass die erwähnten Gefahren in Ihrem Lande sicher mindestens ebenso gross sind.

Ich erwarte, Majestät, dass Sie in Zukunft derartige unverantwortliche Vorkommnisse wie Ihren Brief vom 17. Dezember 1942 peinlichst vermeiden und Ihr gesamtes Verhalten so einrichten werden, wie es Ihre gegenwärtige Lage als selbstverständlich erfordert. Sollten Sie dieser Erwartung neuerlich zuwiderhandeln, so würde ich mich zu einer Veränderung Ihrer Kriegsgefangenschaft nach einem Ort ausserhalb Belgiens genötigt sehen.

Führerhauptquartier, den 15. Febr. 1943

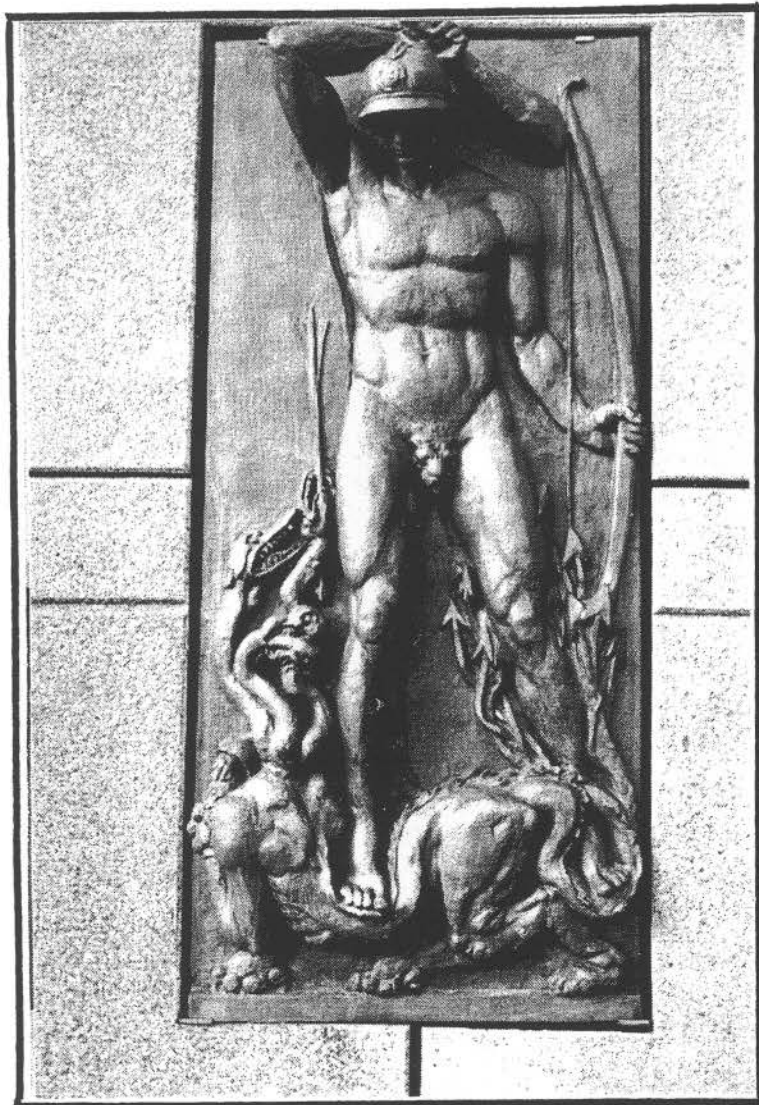
/ für

/ auch

BEELDHOUWERK EN VERSIERINGSKUNST IN LAKEN (VERVOLG)

INTERLUDIUM : OPNIEUW WERK VAN MARNIX D'HAVELOOSE IN LAKEN.

=====

De Koninklijke Belgische Voetbalbond is sinds 1989 gevestigd in zijn nieuw bondsgebouw aan de Houba de Strooperlaan, nummer 145 (in de buurt van het Heizelstadion). Aan een van de gevels van dat gebouw prijkt een half-verheven beeldhouwwerk in brons dat van de hand is van Marnix D'HAVELOOSE : Het monument voor de gesneuvelden van de voetbalbond tijdens de oorlog 1914-1918. Het is een allegorie met een held (met Belgische helm en met knots en boog) die een draak (Duitsland waarschijnlijk) overwint. (zie illustratie) Het beeld werd meegebracht van het vorige bondsgebouw aan de Guimardstraat 14, waar het zich aan de voorgevel bevond. (Het werd aldaar ingehuldigd op 20 juni 1926.)

Deze beeldhouwer had al werk staan in Laken. Hij is immers een van de kunstenaars die werkten aan de versiering van het groot tentoonstellings - "paleis" van de Heizel. Hij is met name de auteur van een van de vier beelden die bovenop de voorgevel van dat gebouw staan. Deze bronzen beelden werden gemaakt naar modellen van Egide

ROMBAUX (die de lezer later nog zal tegenkomen). Zij zijn de afbeeldingen van "Het Vervoer" : van links naar rechts (voor de kijker) : Het Zeetransport, Het Transport met Paarden, Het Spoorwegtransport en het Luchttransport).

Het derde beeld is van Marnix D'HAVELOOSE (de overige beelden zijn respectievelijk van Adolphe WANSART, Jacques MARIN en Ernest WIJNANTS).

Wie was deze Marnix D'HAVELOOSE ?

Hij werd geboren te Maldegem in 1885 en overleed er in 1973.

Hij was erg verbonden met de Academie voor Schone Kunsten te Brussel. Hij was er leerling van 1902 tot 1906 en in 1909 en 1910. Hij was er leraar van 1935 tot 1955 en Directeur van 1951 tot 1954.

Hij vond zijn inspiratie in de Oudheid. Hij was ook kunstschilder maar hij is bijzonder bekend voor zijn beeldhouwwerken waarvan er zich meerdere in musea bevinden.

Werken van hem vindt men, onder meer, op volgende plaatsen :

In Brussel :

- In Museum voor Moderne Kunst : een Torso van een jong meisje (marmer);
- Aan de trap van het Congresgebouw : de groep Kunsten, Wetenschappen en Vruchtbaarheid, (steen);
- In het Stadhuis; aan de eretrap : een buste van burgemeester Van de Meulebroeck (marmer);
- In het parkje van het de Meeusplantsoen : de buste van Luitenant-Generaal Storms (1846-1918, hij opereerde in Kongo en in Tanganyika). (steen)

In Laken :

- Op het kerkhof (perk 32, weg 32) : zelfde beeld van Luitenant-Generaal Storms (maar hier in brons).
- (Zie supra) : op het groot tentoonstellingsgebouw van de Heizel : het Spoorwegtransport (brons).

In Elsene ; in het voortuintje van het Museum : een Danseres (brons).

In St.-Gillis; Baron Alfred Bouvierplantsoen : het borstbeeld van Arthur de Greef (musicus, Leuven, 1862 - Brussel, 1940) (brons) (dat werk wordt soms vermeld als zijnde van HAVELOOSE zonder d').

In Evere : op de begraafplaats van de stad Brussel (perk 31, 59e laan), graf van de familie Max Hallet (politicus 1873-1930) : Treurende naakte vrouw die bloemen strooit (ter ere van Lucien Hallet, piloot gesneuveld in 1917).

In Vorst; aan het gemeentehuis (bovendak van de toren) : twee van de vier Gemeentenaren (de andere twee zijn van Jacques MARIN) (verguld brons).

In Gent; Museum voor Moderne Kunst : een Vrouw voor de spiegel (steen).

In Luik; Parc de la Boverie (aan het Musée de l'Art Moderne) : groep het Toilet (brons, 1910).

Joris DILLEN

◆ INHOUD ◆

	pag.1.
1. Ten geleide	1 - 3
2. Onze nieuwe rubriek : "Herkent U ze nog ?"	4 - 6
3. Over huizen die opschuiven maar tenslotte verdwijnen ... en grensperikelen	7 - 14
4. De garnizoenplaats Laken	15 - 20
5. Brieven aan Hitler	21 - 27
6. Beeldhouwwerk en versieringskunst in Laken : Interludium : Opnieuw werk van Marnix D'HAVELOOSE in Laken	28 - 29